

Sygn.akt III AUa 581/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lutego 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący sędzia Alicja Sołowińska

Sędziowie Sławomir Bagiński

Dorota Elżbieta Zarzecka

Protokolant Edyta Katarzyna Radziwońska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 4 lutego 2021 r. w B.

sprawy z odwołania M. P. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ponowne ustalenie wartości kapitału początkowego

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 2 lipca 2020 r. sygn. akt IV U 2799/19

oddala apelację.

Sławomir Bagiński Alicja Sołowińska Dorota Elżbieta Zarzecka

Sygn. akt. III AUa 581/20

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 25 października 2019 r. ustalił M. P. (1) kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. na podstawie art. 173-175 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, którego wartość wyniosła 31.997,90 zł, a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru obliczony z okresu od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. wyniósł 50,47 %.

M. P. (1) wniósł odwołanie od powyższej decyzji, domagając się jej zmiany i ponownego ustalenia wartości kapitału początkowego z uwzględnieniem faktycznych zarobków z 1991 r., osiągniętych w (...) Sp. z o. o. Zakład W (...), gdyż przyjęcie minimalnego wynagrodzenia z tego okresu jest dla niego krzywdzące. Wniósł o przyjęcie zarobków z list płac z tego okresu (których kserokopie przedłożył w załączeniu do odwołania), analogicznie jak to uczynił organ rentowy z pozostałych lat pracy w tym zakładzie (kopie list płac z 1991 r. – k – 4 akt sprawy).

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania i wskazał, że pozwany nie przyjął do podstawy wymiaru kapitału początkowego wynagrodzenia z list płac za cały 1991 r., gdyż brakuje wyszczególnienia składników jakie zostały

uwzględnione w rubryce „płaca razem”. Ponadto za lata 1993 i 1995 z list płac nie ujęto kwot wynagrodzeń z rubryki „17”, a za 1994 r. nie uwzględniono kwot z rubryki „9” i „17” ponieważ nie zostały opisane.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 2 lipca 2020 r. zmienił zaskarżoną decyzję i zobowiązał Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. do ponownego przeliczenia kapitału początkowego przy przyjęciu wskaźnika wysokości podstawy jego wymiaru wynoszącego 56,95%.

Sąd Okręgowy ustalił, że M. P. (1) urodził się (...) 6 września 2019 r. złożył do ZUS wnioski o ustalenie kapitału początkowego. W załączeniu przedłożył dokumenty dotyczące przebiegu swojej aktywności zawodowej w latach 1988-1998, w tym między innymi świadectwo pracy potwierdzające zatrudnienie w (...) Zakład 51 w B. od 1 marca 1991 r. do 26 kwietnia 1995 r. na stanowisku stolarza oraz kserokopie kart wynagrodzeń za lata 1991-1995 r. i kartę zasiłkową za lata 1994-1995 r. nadesłane z Archiwum Państwowego w O.. (dowód: wniosek – k -3-4 oraz dokumentacja dołączona do wniosku – k – 8 - 25, w tym karty wynagrodzeń – 18-23, plik-I akt ZUS.) W oparciu o wymienione dowody organ rentowy 25 października 2019 r. wydał zaskarżoną decyzję, którą ustalił kapitał początkowy wnioskodawcy, uwzględniając łącznie 8 lat i 8 dni okresów składkowych. Podstawę wymiaru kapitału ustalił z 10 lat kalendarzowych, to jest z okresu od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r., a obliczony w ten sposób wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 50,47 %.

Organ rentowy do wyliczenia kapitału nie uwzględnił wynagrodzenia wnioskodawcy za cały 1991 r., gdyż brakowało wyszczególnienia składników jakie zostały uwzględnione w rubryce „płaca razem”. Ponadto za lata 1993 i 1995 z list płac nie ujęto kwot wynagrodzeń z rubryki „17”, a za 1994 r. nie uwzględniono kwot z rubryki „9” i „17” ponieważ nie zostały opisane. Kapitał początkowy ustalony na dzień 1.01.1999 r. wyniósł 31.997,90 zł.

Sąd Okręgowy na potrzeby niniejszego postępowania zażądał akt osobowych wnioskodawcy z okresu zatrudnienia w (...) Zakład 51 w B. od 1 marca 1991 r. do 26 kwietnia 1995 r. Następnie na tej podstawie zobowiązał organ rentowy do przeliczenia wysokości kapitału początkowego ubezpieczonego przy uwzględnieniu zarobków z karty wynagrodzenia za cały rok 1991 r. W odpowiedzi na powyższe organ rentowy dokonał symulacyjnego wyliczenia wartości kapitału początkowego wnioskodawcy i w piśmie procesowym z dnia 18 marca 2020 r. wskazał, że obliczony zgodnie z treścią zobowiązania kapitał początkowy wyniósł 33.736,78 zł i jest wyższy niż w zaskarżonej decyzji, a obliczony w ten sposób wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 56,95 % i również jest wyższy od poprzednio obliczonego w zaskarżonej decyzji (stanowisko ZUS - k – 22-24 akt sprawy.)

Sąd Okręgowy powołał art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek. Natomiast w myśl art. 174 ust. 1 i 2 cyt. ustawy, kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12, przyjmując przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy: okresy składkowe, o których mowa w art. 6; okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5; okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r. (art. 173 ust. 3).

W ocenie Sądu Okręgowego należało zmienić zaskarżoną decyzję. Po pierwsze, w wykonaniu nałożonego zobowiązania sądowego, organ rentowy przedstawił symulacyjne wyliczenie kapitału początkowego wnioskodawcy (k-23akt sprawy), które zostało wykonane na podstawie dokumentacji osobowej i płacowej wnioskodawcy. Po drugie, na tej podstawie obliczona wartość kapitału początkowego wyniosła 33.736,78 zł i okazała się wyższa niż w zaskarżonej decyzji, a obliczony w ten sposób wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 56,95 % i również jest wyższy od poprzednio obliczonego.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie ma wątpliwości, że kwoty wpisane w karcie wynagrodzeń za 1991 r. jako „płaca razem” stanowią zarobki wnioskodawcy od których odprowadzono składki i powyższego nie zmienia fakt, że nie zostały wskazane ich składniki. Brak takich zapisów nie może krzywdzić ubezpieczonego i stanowić przeszkody do pominięcia tego wynagrodzenia do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego.

W świetle zatem cyt. przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Sąd Okręgowy z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązał Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. do ponownego przeliczenia kapitału początkowego przy przyjęciu wskaźnika wysokości podstawy jego wymiaru wynoszącego 56,95 %.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy zaskarżając go w całości i zarzucając:

1) naruszenie prawa materialnego:

a) art. 174 ust. 3 w zw. z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 53), poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego wynagrodzenia w 1991 r. w wysokości wynikającej z karty wynagrodzenia ujętego w sposób całościowy, co doprowadziło do błędnego ustalenia wskaźnika wysokości podstawy jego wymiaru wynoszącego 56,95 % podczas gdy do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego można przyjąć jedynie przeciętną podstawę wymiaru na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne, a wskaźnik wysokości podstawy jego wymiaru powinien wynosić 50,47%;

b) art. 15 ust. 2a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 53) poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy w przypadku niemożliwości określenia jakie składniki wchodzi w skład całościowego ujęcia wynagrodzenia, powinien on mieć zastosowanie, co powinno doprowadzić do przyjęcia wynagrodzenia w kwocie obowiązującej w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy,

2) naruszenie prawa procesowego: art. 233 § 1 k.p.c. wyrażające się przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów oraz sprzeczność ustaleń sądu ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, poprzez ocenę karty wynagrodzenia za rok 1991 r. i uznanie, że wynagrodzenie wskazane w ujęciu całościowym może stanowić podstawę do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego, w sytuacji gdy nie wynika z niej na co składało się zsumowane wynagrodzenie, czy wszystkie jego składniki podlegały obowiązkowi odprowadzenia składki;

3) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, który miał wpływ na treść orzeczenia, polegające na ustaleniu, iż wynagrodzenie wnioskodawcy mogące stanowić podstawę do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego za rok 1991 r. wyniosło 21 719 671 zł, podczas gdy kwota ta powinna wynosić 7 949 900 zł.

Wskazując na te zarzuty organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości tj. o oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Olsztynie.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Zaskarżoną decyzją z 25.10.2019 r. organ rentowy ustalił wartość kapitału początkowego M. P. (1) ur. (...) na kwotę 31 997,90 zł przyjmując wskaźnik wysokości podstawy wymiaru w wysokości 50,47 %. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego organ rentowy przyjął jako wynagrodzenie w (...) Zakład 51 w B. za 1991 r. (okres od 1 marca do 31 grudnia) kwotę 6 265 000 zł ustaloną przy zastosowaniu art. 15 ust. 2a ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Organ rentowy uznał bowiem, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy nie jest możliwe przyjęcie do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego wnioskodawcy wynagrodzenia z 1991 r. z tytułu zatrudnienia

w (...) Sp. z o.o. w B. w okresie od 1 marca do 21 grudnia wskazanego w karcie wynagrodzenia za ten rok jako „płaca razem” gdyż z kwoty tej nie wynika jakie elementy wynagrodzenia składają się na „płacę razem” i czy w związku z tym od wypłaconej kwoty zostały odprowadzone składki na ubezpieczenie społeczne.

Spór w sprawie dotyczył zatem ustalenia czy do podstawy wymiaru kapitału początkowego M. P. (2) należy uwzględnić za okres 1991 r. minimalne wynagrodzenie jak przyjął to organ rentowy czy też kwotę wynagrodzenia wskazanego w karcie płac załączonej do akt osobowych.

Podkreślić przede wszystkim należy, iż poza sporem jest, że M. P. (1) był zatrudniony w (...) Zakład Nr (...) w B. od 1 marca 1991 r. do 26 kwietnia 1995 r. (świadcstwo pracy akta kapitału, k. 16). Nie budzi wątpliwości, iż w tym okresie, także w 1991 r. otrzymywał wynagrodzenie za pracę. Zgodzić się należy z twierdzeniem skarżącego, iż z mocy art. 174 ust. 3 w zw. z art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS do obliczenia kapitału początkowego mogą być przyjęte takie składniki wynagrodzenia, które stanowiły podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne. Niewątpliwie podstawę wymiaru świadczeń stanowią zaświadczenia zakładów pracy potwierdzające wysokość dochodów a w istocie podstawę wymiaru składki, a także wpisy w legitymacji ubezpieczeniowej. W przypadku braku takich dokumentów w postępowaniu przed sądem możliwe jest ustalenie wysokości wynagrodzenia z uwzględnieniem dokumentacji zastępczej np. umów o pracę, angaży z których wynikają wysokości wynagrodzenia. Na dowód wysokości wynagrodzenia za sporny okres w 1991 r. wnioskodawca przedstawił karty wynagrodzenia załączone do akt osobowych (k. 11), które przechowywane są w Archiwum Państwowym w O..

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji zasadnie przyjął do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego wynagrodzenie wnioskodawcy w spornym okresie 1991 r. wykazane w karcie wynagrodzeń jako płaca razem.

W ocenie Sądu Apelacyjnego oryginalne karty wynagrodzeń stanowią wiarygodny dowód świadczący o wysokości wypłacanego pracownikowi wynagrodzenia. Podkreślić należy, iż organ rentowy nie kwestionował pochodzenia karty wynagrodzeń od właściwego zakładu pracy, ani też faktu wypłacenia tytułem wynagrodzenia kwot wskazanych w karcie za 1991 r. Podkreślił jedynie, że z tej karty wynagrodzeń nie wynika, w przeciwieństwie do lat następnych 1992 – 1995 jakie składniki wchodziły w skład wynagrodzenia, a w szczególności sugeruje, iż mogły też być wypłacane takie składniki od których nie istniał obowiązek odprowadzania składki na ubezpieczenie. W ocenie Sądu Apelacyjnego brak w karcie wynagrodzeń w poszczególnych miesiącach 1991 r. szczegółowego wykazania składników wynagrodzenia tworzących „płacę razem” nie może obciążać pracownika. Wnioskodawca był zatrudniony jako stolarz nie miał wpływu na zapisy w karcie. Trudno przyjąć, że w 1991 r. pracodawca dokonał wnioskodawcy wypłat nie podlegających oskładkowaniu w sytuacji gdy takich nie było w następujących latach, co do których nie było wątpliwości, że podlegają uwzględnieniu przy ustalaniu podstawy wymiaru kapitału początkowego. Zauważyć też należy iż odwołujący rozpoczął pracę w (...) Sp. z o.o. w B. od marca 1991 r., a zatem sporny okres był początkowym okresem zatrudnienia. Wątpliwe jest zatem aby pracodawca wypłacał mu świadczenia okazjonalne, które nie podlegały oskładkowaniu. Zwrócić też należy uwagę na fakt, że zaskarżona decyzja przyjmuje za podstawę składki w 1991 r. najniższe wynagrodzenie, w sytuacji gdy niewątpliwym było, że wynagrodzenie ustalone według stawki godzinowej określonej w umowie o pracę określało wyższą sumę wynagrodzenia niż przyjęte w zaskarżonej decyzji, co wynika z decyzji symulacyjnej sporządzonej na żądanie Sądu Apelacyjnego (k. 65-68).

W sytuacji gdy dokument w postaci karty wynagrodzeń sporządzonej przez pracodawcę wskazuje na kwotę wypłaconego w poszczególnych miesiącach 1991 r. wynagrodzenia, przyjęcie przez organ rentowy do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego najniższego wynagrodzenia, nastąpiło z naruszeniem art. 15 ust. 2a ustawy emerytalnej. Przepis ten przewiduje możliwość przyjęcia wynagrodzenia minimalnego w przypadku pracowników, którzy wskazali, że w danym okresie wykonywali pracę na podstawie umowy o pracę, lecz nie są w stanie wykazać wysokości osiągniętych zarobków. Taka sytuacja nie zaistniała w przypadku M. P. (1), który zdaniem Sądu Apelacyjnego wykazał w sposób nie budzący wątpliwości, bo wynikający z karty wynagrodzeń sporządzonych przez pracodawcę, wysokość uzyskanego w 1991 r. wynagrodzenia.

Sąd I instancji prawidłowo zatem przyjął to wynagrodzenie do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego. W tym zakresie Sąd Okręgowy nie naruszył wskazanych w apelacji przepisów prawa procesowego ani materialnego.

Z przyczyn wyżej wskazanych na mocy art. 385 k.p.c. apelacja podlegała oddaleniu.

Sławomir Bagiński Alicja Sołowińska Dorota Elżbieta Zarzecka